

KAMU GÖREVLİLERİNİN SEÇİMLERE KATILMAK ÜZERE GÖREVDEN ÇEKİLMESİ VE GÖREVE DÖNMESİ

Yrd. Doç. Dr. Cemil KAYA*

ÖZET

1982 Anayasasının 67. maddesi, “seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları” başlığını taşımaktadır. Maddeye göre, kamu hizmeti ifa eden kamu görevlileri mahalli idare üyesi veya milletvekili olarak seçilme hakkına sahiptir. Bununla birlikte kamu görevlileri bazı şartları yerine getirmediği bu haktan yararlanamaz. Bu şartların başında istifa gelir. Kamu görevlilerinin seçimden önce istifa etmeleri mevzuat tarafından düzenlenmiştir. Seçimi kaybeden kamu görevlileri önceki görevlerine, önceki görevleri dolu ise durumuna uygun bir göreve döner. Bunun için kamu görevlilerinin, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanından sonra 1 ay içinde ayrıldıkları idareye başvurmaları gerekmektedir. Seçimle işbaşına gelen kamu görevlileri ise tekrar önceki görevlerine geri dönemezler.

Anahtar sözcükler: Kamu görevlileri, seçim, seçilme hakkı, istifa, göreve iade

RESIGNATION AND REINSTATEMENT OF PUBLIC OFFICERS TO PARTICIPATE IN ELECTIONS

ABSTRACT

Article 67 of the 1982 Constitution entitled as “right to vote, to be elected and engage in political activity”. According to article public officers have a right to be elected as a deputy or member of local government. However if they don't fulfil some conditions they can't have this right. One of these conditions is resignation. The resignation of public officers before the election is regulated by law. The reason for this to prevent them to use public power, which they have, to get personal benefit. After the election, the persons who lost the election should be reinstated his or her ex post, if not available, appropriate post. For this they have to apply to their ex-administration in a month time after the election results declared by the Supreme Election Council. However, the public officers who were

---

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ABD. Öğretim Üyesi

previously elected cannot be reinstated their ex post in the same circumstances explained.

Key words: Public officers, election, right to be elected, resignation, reinstate

GİRİŞ

1982 Anayasa'sının "seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları" başlıklı 67. maddesinde, vatandaşların, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Seçme ve seçilme hakkıyla, milletvekili ve mahalli idareler seçimleriyle ilgili tüm iş ve işlemler, başta Anayasa olmak üzere 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunda düzenlenmiştir.

Kamu hizmeti ifa eden kamu görevlilerinin siyasete katılmaları kendilerine tanınan bir hak olarak karşımıza çıkar. Bununla birlikte bir kamu görevlisinin belli şartları yerine getirmediği bu haktan yararlanması düşünülemez. Bu şartların başında çekilme yani istifa gelir. Çünkü kamu görevlileri için siyaset yapma yasağı mevcuttur ve aksi davranışta bulunanlara disiplin cezası uygulanır. O halde kamu görevlilerinin seçimlerden belli bir süre önce görevlerinden çekilmeleri mevzuat gereğidir. Milletvekili ve mahalli idare seçimlerine katılan kamu görevlilerinin seçimden belli bir süre önce görevlerinden çekilmeleri öngörülmekle, kamu görevlisi statüsünden yararlanmaları, diğer adaylar karşısında avantajlı konuma gelmeleri, seçmenler üzerinde kendi yararlarına bir durum sağlamaları, sahip oldukları yetkileri kişisel çıkarları yönünde kullanmaları önlenmek istenmiştir²¹. Kamu görevi statüsünden kaynaklanan idari gücün oy temini için siyasi bir güç olarak kullanılması önlenmeye çalışılmıştır.

Kamu görevlilerinin seçimlere katılmaları seçmenlerin oy tercihleri üzerinde de etkili olur. Seçmenler, daha çok ve nitelikli adaylar arasından seçme haklarını kullanabilir. Seçimlere katılan kamu görevlilerinin görevlerinden çekilmeleri, çetrefilli ve çok boyutlu bir konudur. Konunun İdare hukuku boyutu olduğu kadar Anayasa ve Seçim hukuku boyutu da bulunmaktadır.

²¹ YSK, Karar No: 658, KT. 18.11.1987, YSK Kararları, 1986-1987 Yılları, Ankara 1989, s. 229. Aynı yönde bkz. YSK, Karar No: 265, KT. 30.9.1991, YSK Kararları, 1991-1992 Yılları, Ankara 1993, s. 86.

I. GÖREVDEN ÇEKİLME

Aday olmak isteyen kamu görevlisinin seçimden belli bir süre önce görevinden çekilmesi gerekir. Hatta çekilme, müracaatla değil işlemin tamamlanması ile sonuç doğurur. Kanunun öngördüğü belli sürede görevlerinden çekilmeyenlerin, adaylıklarını koymamaları, aday gösterilmemeleri ve seçilmemeleri esastır. Görevinden çekilmesi gereken bir kamu görevlisinin çekilmeden seçilmesi durumunda, süresi içinde yapılacak itiraz üzerine tutanağı iptal edilir²². Acaba bu nitelikteki bir kamu görevlisinin seçimi itiraz edilmemek suretiyle kesinleşmişse yine tutanağı iptal edilebilecek midir? Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda istikrar kazanmış kararları, istifa etmemenin seçilme ehliyetini ortadan kaldırmayacağı gibi kamu düzenini de ilgilendirmedigi, bu nedenle de işe doğrudan el konularak tam kanunsuzluk nedeniyle tutanağın iptaline karar verilemeyeceği yönündedir²³.

A. MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİNDE

Ülkemizde milletvekili seçimlerine ilişkin usul ve esaslar ve kamu görevlilerinin görevden çekilmesi başta Anayasa olmak üzere, 1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile belirlenmiştir²⁴.

1982 Anayasası'nın 76. maddesinin 3. fıkrasında milletvekili seçimlerine katılabilmek için istifa etmek zorunda olanlar belirtilmiştir²⁵:

“Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri

²² Bkz. YSK, Karar No: 766, KT. 16.6.1968, YSK Kararları, 1968 Yılı, Ankara 1969, s. 183-184.

²³ YSK, Karar No: 102, YSK Kararları, 1995-1996-1997 Yılları, Ankara 1999, s. 237-238. Aynı yönde bkz. YSK, Karar No: 97, KT. 17.3.1976, YSK Kararları, 1976 Yılı, Ankara 1977, s. 39-40; YSK, Karar No: 188, KT. 17.7.1976, YSK Kararları, 1976 Yılı, Ankara 1977, s. 96-99; YSK, Karar No: 175, KT. 26.5.1975, YSK Kararları, 1975 Yılı, Ankara 1976, s. 90-91; YSK, Karar No: 265, KT. 2.8.1975, YSK Kararları, 1975 Yılı, Ankara 1976, s. 150-153; YSK, Karar No: 446, KT. 4.10.1975, YSK Kararları, 1975 Yılı, Ankara 1976, s. 254-255.

²⁴ Milletvekili seçimlerinde görevden çekilmenin tarihi gelişimi için bkz. Araslı, Oya, Adaylık Kavramı ve Türkiye’de Milletvekili Adaylığı, Ankara 1972, s. 89-103.

²⁵ Bu konu 1961 Anayasa’sının 68. maddesinin 3 ve 4. fıkralarında şu şekilde düzenlenmiştir: “Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir. / Hâkimler ile subay, askeri memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler”.

ve Silahlı Kuvvetler mensupları, görevlerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler”.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesi ise daha ayrıntılı bir düzenleme getirerek istifa etmek zorunda olanları şu şekilde belirlemiştir:

“Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğrenim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler”.

Yüksek Seçim Kurulu, Başbakan ve Bakanları, Anayasa'nın 76. ve Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde belirtilen anlamda kamu görevlisi saymadığından, bunların adaylıklarını koyabilmeleri için görevlerinden çekilmelerinin zorunlu olmadığına karar vermiştir²⁶.

Anayasanın 76. ve Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesi ile kanunkoyucu, kamu görevlerinde uzun yıllar çalışarak elde edilen bilgi ve deneyimden yasama faaliyetlerinde de yararlanılması ve seçmenlerin daha çok ve nitelikli adaylar arasından seçme haklarını kullanmalarını kolaylaştırma amacıyla, kamu görevlilerinin görevlerinden çekilerek milletvekili seçimlerine katılmalarına olanak tanımıştır²⁷.

Anayasanın 76. maddesinde, kamu görevlilerinin görevlerinden *çekilmedikçe* aday olamayacakları; Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18. maddesinde ise, kamu görevlilerinin görevlerinden *ayrılma isteğinde*

²⁶ YSK, Karar No: 322, KT. 1983, **Yavuz**, Nihat, Yüksek Seçim Kurulu Kararları Işığında Seçim Kanunları, Ankara 1994, s. 58.

²⁷ D5D, E. 92/5077, K. 93/2127, KT. 20.5.1993, DD, 1994, sy. 88, s. 236. Aynı yönde bkz. D5D, E. 89/1350, K. 92/849, KT. 9.4.1992, DD, 1993, sy. 86, s. 242; D5D, E. 88/494, K. 88/2216, KT. 12.10.1988, DD, 1989, sy. 74-75, s. 258.

bulunmadıkça aday olamayacakları ifade edilmiştir. O halde açıklığa kavuşturulması gereken husus, milletvekili seçimlerine katılan kamu görevlilerinin görevlerinden “çekilmek” mi yoksa “ayrılmak” mı zorunda olduğudur. Bu hususta iki farklı *Danıştay* kararı bulunmaktadır. Bir kararında *Danıştay*, “... [2839 sayılı] kanunda kamu görevlisinin görevinden ‘çekilmesinden’ değil ‘ayrılmasından’ sözedilmesi, 298 sayılı Kanunun ek 7. maddesiyle tekrar göreve döndürülme olanağının öngörülmüş bulunması ve seçme ve seçilme hakkının Anayasal bir hak olarak tanınmış olması bu ayrılmanın geçici bir ayrılma olduğunun kabulünü gerektirmektedir” gerekçesiyle bu durumu “ayrılma” olarak nitelendirmiştir²⁸. Buna karşılık bir başka kararında *Danıştay*, “Anayasadaki terimi ile çekilme, Kanundaki terimi ile ayrılma, eski terimi ile istifa sonuçlanmış, ilgilinin görevi ile bir ilişkisi kalmamıştır. İşgal ettiği görev yeri ve kadrosu boşalmıştır. Artık idare, bu kadro üzerinde tasarruf yetkisine sahip bulunmaktadır. Bu boşalma geçici bir boşalma değildir ve geçici olarak görevden ayrılmak olarak da yorumlanamaz” gerekçesiyle bu durumu “çekilme” olarak kabul etmiştir²⁹.

Kanaatimizce, Anayasa’da açıkça “çekilme” ibaresi geçtiğine göre, maddede sayılan kamu görevlilerinin milletvekili seçimlerine katılmak için görevlerinden “çekilmeleri” yani “istifa etmeleri” gerekmektedir. Ayrıca kamu personel hukukunda “ayrılma” diye bir hukuki müessese de bulunmamaktadır. Bu durumun çekilmeyi gerektirdiğinin bir diğer kanıtı da milletvekili görevi bittikten sonra göreve dönmenin, çekilenlerin yeniden atanmalarını düzenleyen hükümlere göre yapılacağıdır³⁰. O halde, milletvekili seçimlerine katılan ve maddede sayılan kamu görevlileri seçimin başlangıcından 1 ay önce görevlerinden çekilmeli yani istifa etmelidir.

Doktrinde, kamu görevlilerinin görevlerinden çekilmeleri konusunun yeniden düzenlenmesi gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır. *Atar*’a göre, “... seçimlerde aday olabilmek için ‘görevden çekilmenin zorunlu tutulması’, yargı, silahlı kuvvetler ve diğer güvenlik kuruluşları mensupları ile üst düzey bürokratlar dışında kalan ve görevinden dolayı seçim sürecini kendi lehine etkileme gücü bulunmayan kamu görevlileri bakımından yerinde değildir ve Anayasanın ‘eşitlik ilkesi’ ne de aykırıdır. Çünkü, kamu görevlisi olmayan adaylar işlerini bırakmadan aday olabilmekte ve maddi kayba da uğramamaktadırlar. Oysa aday olup da seçilemeyen kamu görevlileri eski görevlerine dönme konusunda ciddi sıkıntılarla

²⁸ D5D, E. 92/5077, K. 93/2127, KT. 20.5.1993, DD, 1994, sy. 88, s. 236.

²⁹ D1D, E. 92/313, K. 92/339, KT. 26.10.1992, DD, 1993, sy. 87, s. 61.

³⁰ Örnek olarak bkz. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu madde 92.

karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle, aday olan kamu görevlilerinin istifa etme zorunluluğu kaldırılmalı, adaylık süresince öncelikle hak ettikleri ücretli izin süreleri kullanılmalı ve bu yeterli olmadığı takdirde kendilerine ücretsiz izin verilmelidir”³¹.

Görevden çekilmeye ilişkin usul hükümleri ise Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 19. maddesinde düzenlemiştir: Çekilme hem kamu görevlisi açısından hem de idare açısından birtakım sonuçlar doğurur. Çekilme ile birlikte, kamu görevlisinin göreviyle hukuki irtibatı kesilir. Yani, çekilme ile birlikte kamu görevlisinin sahip olduğu görev yeri ve kadrosu boşalır. Artık bu kadro üzerinde idare tasarruf yetkisine sahip olur³². Yani idarenin, kamu görevlisinin adaylığı veya seçimi kaybetmesi durumunda eski görevine atanmasına olanak sağlamak amacıyla bu kadroyu boş tutma gibi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Önemli olan kamu hizmetinin sürekliliği ve görevin boş kalmasının sakıncalarının önlenmesidir.

B. MAHALLİ İDARE SEÇİMLERİNDE

Ülkemizde mahalli idare seçimlerine ilişkin usul ve esaslar başta Anayasa olmak üzere, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile belirlenmiştir. 2972 sayılı Kanunun 17. maddesinde, mahalli idare seçimlerinde aday olabilmek için istifa etmek zorunda olmayanlar belirtilmiştir:

“Milletvekilleri³³, belediye başkanları, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri³⁴ ile muhtarlar³⁵ mahalli idareler seçimlerinde

³¹ **Atar**, Yavuz, Türk Anayasa Hukuku, Konya 2000, s. 180.

³² D1D, E. 99/29, K. 99/26, KT. 16.2.1999, DD, 2000, sy. 101, s. 58.

³³ 2972 sayılı Kanunun 17. maddesinde geçen milletvekilleri ile ilgili düzenlemenin, Anayasanın 82 ve 84. maddeleri karşısındaki durumu ile ilgili olarak bkz. YSK, Karar No: 917, YSK Kararları, 1993-1994 Yılları, Ankara 1996, s. 108-110.

³⁴ Belediye meclis üyesinin bu görevinden istifa etmeden, belediye başkanlığına aday olmasına ve seçilmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bkz. YSK, Karar No: 271, KT. 2.4.1989, YSK Kararları, 1988-1989-1990 Yılları, Ankara, s. 120-121.

³⁵ Buradaki “muhtarlık” ibaresi hem köy muhtarlığını hem de mahalle muhtarlığını içermektedir. Bir kararında Danıştay, mahalli seçimlerde hem mahalle muhtarlığına hem de belediye meclis üyeliğine seçilenin, meclis toplantılarına katılması nedeni ile mahalle muhtarlığı sıfatının kaldırılmasını kanuna uygun bulmuştur. D8D, E. 67/1579, K. 68/2565, KT. 09.07.1968, D8DK. s. 72. Hatta Gül’e göre bu yasağın içine Köy İhtiyar Meclis Üyeliği ile Mahalle İhtiyar Heyeti Üyeliği de dahildir. **Gül**, Kemâl Vehbi, Belediye İdaresi, c. 2, 1979, s. 110. Buna karşılık Dönmez’e göre, 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanunda mahalle muhtarı seçilebilmek için belediye meclis üyesi olma şartı engel olarak konmadığından mahalle muhtarları aynı zamanda belediye meclis üyesi de olabilirler. **Dönmez**, Mustafa, Belediye Yönetimi, Belediye Dergisi Yayını No: 3, Ankara 1999, s. 100.

adaylıklarını koyabilmek veya aday gösterilebilmek için görevlerinden istifa etmek zorunda değildirler ... Bu görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine seçilenler³⁶, seçim sonuçlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde tercih haklarını kullanırlar. Bu süre içinde tercih haklarını kullanmayanlar seçildikleri yeni görevi reddetmiş sayılırlar”.

Köy muhtarlığı ve köy ihtiyar meclisi üyeliği, mahalle muhtarlığı ve mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık usulü yoktur (2972 m. 31/1). Ancak adaylık usulünün bulunmaması istifa etmesi gereken kamu görevlileri için sorun oluşturmaktadır. Bu konuda Yüksek Seçim Kurulunun kararları, “2972 sayılı Kanunda muhtar, ihtiyar heyeti ve ihtiyar meclisi üyeliği seçiminde adaylık öngörülmediğinden muhtarlığa ve üyeliğe seçilenin seçimden önce çalıştığı kamu kuruluşundaki görevinden istifa etmiş olması gerekmez. Bir kamu kurumunda çalışmakta iken mahalle muhtarlığına ya da ihtiyar heyeti üyeliğine seçilen kişinin iki görevi birlikte yürütmesinin mümkün olup olmadığına karar verme yetkisi, ortada seçilme yeterliğine ilişkin bir durum bulunmadığından Yüksek Seçim Kuruluna değil, ilgili idari mercilere aittir” şeklindedir³⁷. O halde, köy muhtarlığı ve köy ihtiyar meclisi üyeliği, mahalle muhtarlığı ve mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık usulü olmadığından memuriyetin seçilmeye engel olmadığı; bu görevlere seçilenlerin memuriyet görevi devam ediyorsa, il veya ilçe idare kurulunca Köy Kanunu’nun 33. maddesinin 6. fıkrasında yer alan, “devletin, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, köylerin, İktisadi Devlet Teşekküllerini veya bunlara bağlı daire ve

³⁶ 2972 sayılı Kanununun 17. maddesinde sayılan görevlerden *ikisine birlikte* seçilmiş olanların tercih haklarının kullanılması ve bunun sonucu olarak boşalan görev için yapılması gerekli işlem ile ilgili herhangi bir düzenleme yer almamıştır. Bu konuda Yüksek Seçim Kurulu, “seçim işlemlerinin niteliği ve özelliği gözönüne alınarak, söz konusu maddede yazılı görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine seçilenlere tanınan tercih hakkının, benzerliği nedeniyle bu görevlerden ikisine birlikte seçilmiş olanlara da tanınması zorunlu bulunmakla ve bu hakkın maddede belirli 15 gün içinde kullanılması halinde boşalan yere kendilerinden sonra gelenlerin seçilmiş sayılması gerekmektedir ... Yasada belirli süre geçtikten sonra kullanılan tercih sonucunda boşalan görev için ise seçim yapılması zorunlu bulunmaktadır” şeklinde karar vermiştir. YSK, Karar No: 1377, KT. 5.5.1994, YSK Kararları, 1993-1994 Yılları, Ankara 1996, s. 143-144.

³⁷ YSK, Karar No: 36, KT. 10.2.1990, YSK Kararları, 1988-1989-1990 Yılları, Ankara, s. 297. Aynı yönde bkz. YSK, Karar No: 11, KT. 17.3.1990, YSK Kararları, 1988-1989-1990 Yılları, Ankara, s. 309; YSK, Karar No: 262, KT. 14.8.1990, YSK Kararları, 1988-1989-1990 Yılları, Ankara, s. 357-358; YSK, Karar No: 290, KT. 5.9.1990, YSK Kararları, 1988-1989-1990 Yılları, Ankara, s. 364-365; YSK, Karar No: 232, KT. 1.7.1995, YSK Kararları, 1995-1996-1997 Yılları, Ankara 1999, s. 66-67.

müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı şirketlerin memur ve müstahdemi³⁸ olanlar” hükmüne dayanarak seçimle elde ettikleri görevlerinden il veya ilçe idare kurulu kararıyla çıkartılmaları gerekmektedir³⁹.

Yukarıda sayılan ve istifa etmeleri gerekmeyenler dışında, mahalli idare seçimlerinde aday olan veya aday gösterilen kamu görevlilerinin görevlerinden çekilmeleri gerekip gerekmediği konusunda 2972 sayılı Kanunda herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Kanundaki bu boşluk, 1994 ve 1999 mahalli idare seçimlerinde yasama organı tarafından, 2004 mahalli idare seçimlerinde ise Yüksek Seçim Kurulu tarafından doldurulmuştur.

27 Mart 1994 tarihinde yapılan mahalli idareler genel seçimleri için 2972 sayılı Kanuna “Geçici Madde 13” eklenerek maddede sayılan kamu görevlilerinin 30 Ocak 1994 tarihine kadar görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamayacağı ve aday gösterilemeyeceği belirtilmiştir.

1999 yılının Mart ayında yapılması gereken mahalli idareler genel seçimleri, 21. dönem milletvekili genel seçimi ile birleştirilerek 18 Nisan 1999 tarihinde yapılmıştır⁴⁰. Bu doğrultuda 4381 sayılı “Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması; Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 21 inci Dönem Milletvekili Genel Seçimleri ve Birlikte Yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimleri Hakkında Kanun” çıkartılarak⁴¹ bu Kanunun 2. maddesinde, seçimlerde aday olabilmek için kanunen istifaları veya görevlerinden ayrılmaları gerekenlerin 11 Ocak 1999 günü mesai saati bitimine kadar görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça aday olamayacağı veya aday gösterilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

28 Mart 2004 tarihinde yapılan mahalli idareler genel seçimlerinde kamu görevlilerinin, hangi tarihe kadar görevlerinden çekilmeleri gerektiği hususu yasama organınca belirlenmemiş, bu boşluk Yüksek Seçim

³⁸ İşçinin müstahdem sayılıp sayılmayacağı konusu tartışmalıdır. Bu konuda Aytaç, “... muhtarlığın işçilik statüsü ile bağdaşmaması gerekeceği düşünülebileceği gibi sayılan kurum, kuruluş ve işyerleri dışında kalan yerlerde işçi olarak çalışan bir kimsenin köy muhtarlığına seçilebileceği akla gelebilir (işyerinin köy sınırları içinde olması şartı ile)” görüşündedir. **Aytaç**, Fethi, Açıklamalı Köy Kanunu, Ankara 2000, s. 67. Bu konuda farklı Danıştay kararları da mevcuttur. Bkz. D11D, E. 70/3097, K. 71/995, KT. 27.4.1971, DD, 1972, sy. 4, s. 369-370; D8D, E. 82/3314, K. 84/47, KT. 16.1.1984, DD, 1985, sy. 56-57, s. 309-310.

³⁹ Bu madde yalnız köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini kapsamakta ise de Yüksek Seçim Kurulu, 2972 sayılı Kanunun köy ve mahalle seçimlerini birlikte düzenlemiş olmasına dayanarak bu hükmün seçim kurullarındaki uygulama yönünden mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri hakkında da geçerli olduğunu kabul etmektedir.

⁴⁰ Milletvekili ve mahalli idareler seçimlerinin birlikte yapılabilmesine izin veren Anayasanın 4121 sayılı Kanunla değişik 127. maddesinin 3. fıkrasıdır.

⁴¹ RG. 2.8.1998, sy. 23421.

Kurulunca doldurulmuştur. Yüksek Seçim Kurulu, kamu görevlilerinin, siyasi parti yöneticilerinin ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı konusunda 2972 sayılı Kanunun 36. maddesi ile atıf yapılan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18 ve 19. ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 40. maddeleri doğrultusunda bu boşluğun doldurulması gerektiğine karar vermiştir⁴². Yüksek Seçim Kurulu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18. maddesi uyarınca 28 Mart 2004 tarihinde yapılan mahalli idareler genel seçimlerinde aday olabilmek için istifa etmeleri gereken kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının 30 Aralık 2003 günü mesai saati bitimine kadar görevden ayrılmaları gerektiğine; istifa etmeleri gereken kamu görevlileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının 2839 sayılı Kanunun 19. maddesinde, siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinin ise 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 40. maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde görevlerinden ayrılmalarına karar vermiştir.

II. GÖREVE DÖNME

Kanunkoyucu, siyasi eğilimlerinin belli olmasına rağmen kamu görevlilerinin göreve dönmelerinde bir sakınca görmemiştir. Ancak aşağıda da görüleceği üzere, seçimi kaybeden kamu görevlilerinin görevlerine dönebilmeleri daha kolay iken seçimi kazanıp belli bir süre görev yapan kamu görevlilerinin görevlerine dönebilmeleri daha zordur.

A. SEÇİMİ KAYBETME ÜZERİNE GÖREVE DÖNME

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun ek 7. maddesi *milletvekili ve mahalli idareler* seçimlerini kaybetme üzerine göreve dönme ile ilgili olarak şu düzenlemeyi getirmiştir:

“Subay, astsubaylar hariç olmak üzere; milletvekili ve mahalli idareler genel ve ara seçimlerinde aday ve aday adayı olan Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden bir ay içinde müracaat etmeleri kaydıyla eski görevlerine veya kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka bir göreve dönebilirler”.

Bu hükümlerle kanunkoyucu, daha çok sayıda kamu görevlisinin seçimlere katılmasını kolaylaştırmak için bu şekilde görevden ayrılan ve

⁴²

YSK, Karar No: 1191. RG. 17.12.2003, sy. 25319.

seçimi kazanamayanların belli süre içinde başvuruda bulunmaları koşuluyla yeniden eski görevlerine, bunun mümkün olmaması halinde kazanılmış hak aylık derecelerine uygun bir başka göreve dönebilmelerini olanaklı kılmıştır⁴³. *Kanaatimizce* kanunkoyucu bu hükümle adeta güvenceli bir istifa halini kabul etmiştir.

1. Belli Bir Süre İçinde Başvurma

Seçimlere katılmak üzere istifa etmek suretiyle görevlerinden ayrılan kamu görevlileri, adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde, göreve dönmek amacıyla Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden 1 ay içinde çekilme isteminde buldukları idareye başvurmalıdır. Çekilen kamu görevlisinin herhangi bir istemi olmaksızın idarece re'sen atama işlemi tesis edilemez.

Adaylığı veya seçimi kaybeden kamu görevlisinin idareye başvurma süresinin başlangıcı olan 1 aylık süre, seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanından itibaren işlemeye başlar. Bu süre hem adaylığı hem de seçimi kaybeden kamu görevlileri için geçerlidir. Adaylığı kaybeden kamu görevlilerinin kesin aday listelerinin ilanından itibaren 1 ay içinde idareye başvurmaları yönünde bir yükümlülükleri bulunmamaktadır. Nitekim *Danıştay*, seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanından itibaren 1 ay içinde göreve dönmek için idareye başvuran kamu görevlisinin isteminin, adaylığı kaybettiği ve bu nedenle de kesin aday listelerinin ilanından itibaren 1 ay içinde idareye başvurmadığı gerekçesiyle reddedilemeyeceğine karar vermiştir⁴⁴.

Danıştay kararları, adaylığı veya seçimi kaybeden kamu görevlilerinin seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanını beklemeden göreve dönmek için idareye başvurabileceği yönündedir. Bir kararında *Danıştay*, *adaylığı kaybeden* bir kamu görevlisinin Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını beklemeden görevine dönebileceğine karar vermiştir⁴⁵. Yine *Danıştay* bir başka kararında *seçimi kaybeden* kamu görevlisinin Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını beklemeden görevine dönebileceğine karar vermiştir⁴⁶.

2. Atama İşlemi Tesis Etme

⁴³ D5D, E. 92/5077, K. 93/2127, KT. 20.5.1993, DD, 1994, sy. 88, s. 236. Aynı yönde bkz. D5D, E. 89/1350, K. 92/849, KT. 9.4.1992, DD, 1993, sy. 86, s. 242; D5D, E. 88/494, K. 88/2216, KT. 12.10.1988, DD, 1989, sy. 74-75, s. 258.

⁴⁴ D5D, E. 89/1350, K. 92/849, KT. 9.4.1992, DD, 1993, sy. 86, s. 240-242.

⁴⁵ D12D, E. 99/1057, K. 2001/678, KT. 27.2.2001, DKD, 2003, sy. 1, s. 491-493.

⁴⁶ D12D, E. 95/9351, K. 97/1986, KT. 6.10.1997, DD, 1998, sy. 95, s. 747-748.

Adaylığı veya seçimi kaybeden kamu görevlilerinin yeniden göreve dönebilmeleri için haklarında atama işlemi tesis edilmesi gerekir. Nitekim *Danıştay*'a göre, "Devlet memurları ve diğer kamu görevlilerinin seçimlere katılmak üzere görevlerinden ayrılmaları üzerine kamu göreviyle ilişkileri kesilmiş bulunduğundan, ilgililerin adaylığı veya seçimi kaybetmeleri halinde göreve dönmek için başvuruları durumunda idarece yapılacak olanın öncelikle yasal koşulların oluştuğunu saptamak, daha sonra da bu kişilerin yeniden statüye dönmelerini sağlamak amacıyla bir atama işlemi tesis etmekten ibaret bulunduğu kuşkusuzdur. / Yine, o göreve ilk atama hangi usulle yapılıyor ise, 298 sayılı Kanun Ek 7 nci maddesi uyarınca yapılacak atamanın da aynı usulle yapılması gerektiği açıktır. / Sonuç olarak; seçimlere katılmak üzere görevlerinden ayrılan ve adaylığı veya seçimi kazanamayan kamu görevlilerinin, seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanını takip eden bir ay içinde başvuruları kaydıyla eski görevlerine veya durumlarına uygun bir göreve dönebilmeleri için idarelerce gerekli atama işleminin tesisi zorunlu(dur)..."⁴⁷.

Devlet Memurları Kanunu'nun 92. maddesinde yer alan, iki defadan fazla kendi istekleriyle istifa eden memurların tekrar atanamayacakları hükmü seçimlere katılmak amacıyla istifa eden memurlara uygulanamaz. İdare bu hükmü gerekçe göstererek atama işlemi tesis etmekten imtina edemez. İdarenin bu şekilde davranması her şeyden önce hem seçilme hakkının özüne hem de eşitlik ilkesine aykırıdır. Ayrıca madde, kendi isteği ile iki defadan fazla çekilen memurun görevine dönemeyeceğini öngörmüştür. Oysa seçimlerde aday olmak isteyen memur memurluktan kendi isteği ile çekilmemekte, bu çekilme Anayasa ve 2839 sayılı Kanunun emredici hükümlerinin bir gereği olarak yerine getirilmektedir. Son olarak, ortada özel bir kanun hükmü (298 Ek m. 7) bulunduğuna göre, sayısı ne olursa olsun seçimlere katılmak için görevinden istifa eden memurların süresi içinde başvurmak kaydıyla göreve döndürülmeleri gerekir.

3. Atama İşlemi Tesis Etme (Göreve Başlatma) Süresi

298 sayılı Kanunun Ek 7. maddesinde, seçimlere katılmak için görevlerinden çekilen kamu görevlilerinin Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden 1 ay içinde müracaat etmeleri halinde göreve dönebilecekleri belirtilmiş, ancak bu durumdakilerin ne kadar süre içerisinde göreve başlatılacakları konusunda bir süre öngörülmemiştir. Bu konuya ilişkin bir *Danıştay* kararı, "... ilgililerin eski görevlerine dönmek için yaptığı başvuruyu takiben idarece kadronun dolu ya da boş olması, ilgilinin atama şekli gibi hususlar göz önüne alınarak bir atama kararname taslağı hazırlanması ve onaya sunulması, müşterek kararname ile atanacak

⁴⁷

DİD, E. 92/313, K. 92/339, KT. 26.10.1992, DD, 1993, sy. 87, s. 61-62.

bir görev ise kararname taslağının ilgili bakanlıkça Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığına sunulması gibi idari prosedürün tamamlanması, bir başka anlatımla atama işleminin tekemmül ettirilmesi gerekliliği karşısında, idare ya da idarelere atama konusunda *makul bir sürenin* tanınması gerektiği açıktır” şeklindedir⁴⁸. Bir diğer kararında *Danıştay* bu husustaki başvurular üzerine 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen 60 günlük dava açma süresinin bu konuda makul bir süre olarak kabulünün uygun olacağına karar vermiştir⁴⁹.

Makul sürede atama işlemi tesis etmeyen idare *hizmet kusuru* işlemiş sayılır ve bu durumun tazmini istemiyle açılan dava üzerine, idareye başvuru tarihi ile göreve başlatılma tarihi arasında geçen sürede yoksun kalınan tüm parasal hakların, yasal faiziyle birlikte net olarak kamu görevlisine ödenmesi gerekir. *Danıştay* bir kararında, açıkta geçirilen sürelerde, örneğin arıcılık gibi bir faaliyetten elde edilen gelirin tazminat hesabında dikkate alınmayacağına da karar vermiştir⁵⁰.

4. Atama İşlemi Tesis Edilecek Olanlar

Milletvekili ve mahalli idareler seçimlerine katılmak amacıyla görevlerinden çekilen ve adaylığı veya seçimi kaybeden kamu görevlileri, idare tarafından göreve döndürülecektir. Subay ve astsubaylar kamu görevlileri kavramı içinde değerlendirilmekle birlikte, hem Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 19. maddesinin 3. fıkrasında hem de 298 sayılı Kanunun ek 7. maddesinde, çekilme istekleri kabul edilen subay ve astsubayların göreve dönemeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

Milletvekilliği adaylığı için görevinden çekilen bir *noter*, önseçimde milletvekili adayı seçilememesi üzerine görevine dönmek için Adalet Bakanlığına başvurması üzerine, müracaatı, noterlerin kamu görevlisi olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. *Danıştay*, noterlerin kamu görevlisi olduğuna ve eski görevine veya emsali bir noterlik görevine başlatılması gerektiğine karar vermiştir⁵¹.

Seçimle işbaşına gelinen ve belli bir süre ile sınırlı olan görevleri yürüten kamu görevlilerinden milletvekili ve mahalli idareler seçimlerine katılmak üzere görevlerinden istifa edenlerin, seçimi kaybetmeleri üzerine önceki görevlerine atanmaları mümkün değildir. Nitekim, milletvekilliği adaylığı için görevinden çekilen ancak önseçimde milletvekili adayı

⁴⁸ DİDDGK, E. 97/726, K. 99/525, KT. 7.5.1999, DD, 2000, sy. 102, s. 93-96. Aynı yönde bkz. D12D, E. 99/1057, K. 2001/678, KT. 27.2.2001, DKD, 2003, sy. 1, s. 491-493.

⁴⁹ D5D, E. 88/494, K. 88/2216, KT. 12.10.1988, DD, 1989, sy. 74-75, s. 258. Aynı yönde bkz. DİDDGK, E. 2001/841, K. 2004/175, KT. 19.2.2004, DD, 2004, sy. 5, s. 79-81.

⁵⁰ D12D, E. 95/275, K. 95/345, KT. 21.3.1995, DD, 1996, sy. 90, s. 1235-1238.

⁵¹ D8D, E. 90/1672, K. 91/689, KT. 8.4.1991, DD, 1992, sy. 82-83, s. 656-659.

seçilemeyen *belediye başkanının* görevine dönme istemiyle ilgili müracaatının reddi üzerine açmış olduğu davada *Danıştay*, “seçilmiş bir organın çekilme isteğinin tek taraflı irade açıklaması olduğu, gerek çekilme ve gerek bunun geri alınmak istenmesinde vesayet makamlarının bir yetkisi olmadığı, çekilme isteminde bulunulduğu anda, sonuç doğmuş ve görevden ayrılmış olduğu; bu durumun seçimle gelen organların görevlerinden çekilme veya yargı yolu ile uzaklaştırılabilecekleri yönündeki yasa kurallarının bir sonucu olduğu açıktır. / Bu durumda, herhangi bir nedenle görevinden çekilmiş olan belediye başkanının çekilme isteğinin kabulü veya reddi söz konusu olmadığından, mülki amirlerin de bu yönde bir yetki ve görevleri de bulunmadığı gibi görevinden çekilen belediye başkanının yeniden görevine gelebilmesi için, yapılacak seçimi kazanması gerekir”⁵² şeklinde karar vermiştir. Yine milletvekili seçimine katılan ancak seçimi kazanamayan bir *dekanın* görevine dönme istemiyle ilgili müracaatının reddi üzerine açmış olduğu davada *Danıştay*, “davacının asıl görevi öğretim üyeliği olup, istifa etmeden önce yürüttüğü Dekanlık görevi ise, seçimle gelinen ve belli bir süre ile sınırlı olan ikinci bir görevdir. Belirli bir süre için seçimle gelinen bir görevin istifa yoluyla boşaltılması durumunda, ilgilinin yarım kalan görev süresini tamamlamak üzere doğrudan ayrıldığı görevine atanması mümkün değildir. Aynı göreve yeniden atanmasının ilk atamasındaki usule göre yapılacağı, atanma şansının aynı görev için yeterliğe sahip, diğer adaylarla eşit olduğu ve atanıp atanmamasının, bu konuda takdir yetkisi verilmiş olan makam ve organların takdirine bağlı bulunduğu açıktır” yönünde karar vermiştir⁵³. Yüksek Seçim Kurulu da köy muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden istifanın dilekçenin verilmesiyle birlikte hüküm ifade edeceğine ve herhangi bir makam veya merciin kabul kararı ile geri dönülemeyeceğine karar vermiştir⁵⁴.

Doktrinde *Meriç*, “... seçim hukukunda bu konuda bir eşitlik bahse konu olamaz. Nitekim seçimi kazanamayanların eski görevlerine dönme imkanı sadece devlet memurlarına tanınmış, aday olmak için istifa eden subay sınıfına ve yargıçlara bu imkan tanınmamıştır. Devlet memurları ile belediye başkanlarını kıyaslamak da mümkün değildir. Farklı hukuki statüde bulunanlar için hukuki eşitlik düşünülemez. Memur daimi ve sürekli bir statü içinde çalışan kendini kamu hizmetine adanmış kimsedir. Belediye başkanı ise geçici nitelikte kamu hizmeti ifa eden bir kimsedir” görüşünü

⁵² D8D, E. 88/670, K. 88/613, KT. 28.9.1988, DD, 1989, sy. 74-75, s. 474. Aynı yönde il genel meclis üyesi hakkında bkz. D8D, E. 95/236, K. 95/4032, KT. 29.11.1995, DD, 1996, sy. 91, s. 925-927.

⁵³ D8D, E. 96/5080, K. 97/874, KT. 14.3.1997, DD, 1998, sy. 94, s. 523.

⁵⁴ YSK, Karar No: 504, KT. 1985, *Yavuz*, s. 53-54.

savunmaktadır⁵⁵. *Karabatak* ise aynı sonuca seçilmiş bir organın çekilme isteğinin tek taraflı bir irade açıklaması olduğu, vesayet makamlarının bu konuda bir yetkisinin bulunmadığı ve çekilme isteminde bulunulduğu anda sonuç doğmuş olacağı görüşüyle varmaktadır⁵⁶.

5. Önceki Göreve, Kadro Dolu İse Eşdeğer Göreve Atama

Seçimlere katılmak üzere istifaen görevlerinden ayrılan kamu görevlilerinin, adaylığı veya seçimleri kaybetmeleri halinde, süresinde başvurularını kaydıyla önceki görevlerine döndürülmeleri asıldır. *Başvuru tarihinde* kadronun dolu olması halinde ise kazanılmış hak aylık derecelerindeki başka (eşdeğer) bir göreve döndürülmeleri gerekir. Diğer bir ifadeyle, seçimi veya adaylığı kaybeden kamu görevlileri süresinde başvurularını üzerine, öncelikle *ayrıldığı göreve* atanacaktır. Ayrıldığı görev başvuru tarihinde dolu ise *durumuna uygun (eşdeğer) bir göreve* atanacaktır.

Kamu görevlisinin başvuru tarihi itibarıyla kadrosunun boş olması halinde bu göreve, aksi halde eşdeğer bir göreve atanması konusunda idare bağlı yetkiye sahiptir⁵⁷. *Danıştay*, 20. dönem milletvekili genel seçimlerine katılmak üzere görevinden istifa eden Başbakanlık Müsteşarının, milletvekili seçilememesi üzerine başvurduğu tarihte önceki görev kadrosunun dolu olması üzerine Başbakanlık Başmüşavirliğine atanmasını hukuka uygun bulmuştur⁵⁸. Bir diğer kararında *Danıştay*, seçimi kaybetmesi üzerine idareye başvuran kamu görevlisinin, boş merkez valisi kadrosu bulunmasına rağmen müşavir kadrosuna atanamayacağına karar vermiştir⁵⁹.

Seçimi veya adaylığı kaybeden kamu görevlisinin eşdeğer göreve atanabilmesi için önceki görev yerinin asaleten dolu bulunması gerekmektedir. Önceki görev yeri idare tarafından vekaleten doldurulmuş ise seçimi veya adaylığı kaybeden kamu görevlisi eşdeğer göreve değil önceki görevine atanmalıdır.

B. SEÇİLDİKTEN SONRA GÖREVE DÖNME

⁵⁵ **Meriç**, Osman, Kamu Görevlileri Kavramının Seçim Hukukundaki Kapsamı ve Anlamı İle Belediye Başkanlarının İlişkisi, *Amme İdaresi Dergisi*, c. 24, 1991, sy. 3, s. 196.

⁵⁶ **Karabatak**, Rüstem, Belediyelerin Seçilmiş Organlarının Devletçe Görevden Alınması, (II), *Belediye Dergisi*, c. 5, 1998, sy. 5, s. 22. Aynı yönde bkz. **Hatipoğlu**, Selahattin, Mahalli İdarelerin Seçilmiş Organlarının Organlık Sifatlarını Kaybetmeleri, *TİD*, Aralık 1992, sy. 397, s. 79; **Çitci**, M. Zeki – **Parlak**, İsa, Milletvekilliği Seçimlerinde Aday Olmak İsteyen Mahalli İdarelerin Organlarının Seçilmiş Üyelerinin İstifa Etmelerinin Gerekip Gerekmediği, Seçilememeleri Halinde Eski Görevlerine Dönüp Dönemeyecekleri, *Mülkiye Müfettişlerinin 1990-1992 Kış Dönemi İnceleme-Araştırma Raporları*, Ankara 1993, s. 87.

⁵⁷ D12D, E. 99/1057, K. 2001/678, KT. 27.2.2001, DKD, 2003, sy. 1, s. 491-493.

⁵⁸ DİDDGK. E. 98/31, K. 99/847, KT. 1.10.1999, DD, 2001, sy. 103, s. 95-97.

⁵⁹ D5D, E. 88/494, K. 88/2216, KT. 12.10.1988, DD, 1989, sy. 74-75, s. 259.

devredilmemesi, reayanın çeşitli divanlara başvurarak şikayet hakkını kullanabilmesi böylelikle devletten adalet talep edebilmesi gibi uygulamaların doğal sonucudur. Osmanlı Devleti'nde reayayı ilgilendiren fermanlarda hep şu ifade tekrarlanmıştır: "Reaya taifesi ki, Tanrının bir emanetidir, onları himaye etmek ve kimsenin zulüm yapmasına müsaade etmemek padişahın vazifesidir."⁷⁸ Son olarak Osmanlı Devleti'nde her ne kadar bir sınıftan diğerine geçmek çok alışlagelmiş olmasa da yine de imkân dahilinde bulunduğunu ve toplumda donmuş bir tabakalaşma olmadığını söyleyebiliriz.

Milletvekili ve mahalli idare seçimlerine katılarak bu seçimler sonucu belli bir süre görev ifa eden kamu görevlileri, yeniden önceki mesleklerine (kamu görevine) alınma yönünde kurumuna başvurma hakkına sahiptir.

Seçildikten sonra göreve dönme hakkı kamu görevlisinin ilgili olduğu mevzuatta düzenlenmiştir. Burada örnek olarak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu hükümlerine değinilecektir.

Yasama organında görev yapan öğretim üyelerinin tekrar önceki görevlerine dönebilmeleri konusunda ayrıldıkları yükseköğretim kurumlarının herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır⁶⁰. Bu doğrultuda 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 60. maddesinin a bendinde şu hüküm yer almaktadır:

“Bir süre öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra Bakanlar Kuruluna veya Yasama Organı Üyeliğine seçilenler, bu görevlerde geçirdikleri süreler hesaba katılmak ve buna göre aylık dereceleri yükseltmek, meslek unvan ve sıfatlarını kazanma ile ilgili hükümler saklı kalmak şartıyla başvurmaları halinde bu Kanun hükümlerine göre ayrıldıkları yükseköğretim kurumuna kadro koşulu aranmaksızın dönerler”.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 92. maddesi, memurluktan çekilenlerin yeniden atanmaları başlığını taşımakta ve şu düzenlemeyi içermektedir:

“İki defadan fazla olmamak üzere memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Kanun hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memurluğa dönmek isteyenler, ayrıldıkları sınıfta boş kadro bulunmak ve bu sınıfın niteliklerini taşımak şartıyla ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine veya 71 inci madde hükümlerine uyulmak suretiyle diğer bir sınıfta eşit derecedeki kadrolara atanabilirler.

657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar, boş kadro bulunmak ve gireceği sınıfın niteliklerini taşımak kaydı ile bu Kanuna tabi

⁶⁰ Aksi yönde bkz. “... maddedeki ‘kadro koşulu aranmaksızın’ ibaresinin her şart ve koşul altında ilgililerin mutlak suretle eski görevlerine döndürülmeleri konusunda üniversite idarelerinin bağlı yetki içerisinde bulunduğu şeklinde yorumlanamayacağı, ilgililerin atanmak istedikleri alanlarda hizmetlerine ihtiyaç bulunması halinde kadro koşulu aranmayacağı şeklinde yorumlanmasının kamu yararı ve hizmet gereklerine daha uygun düşeceği açıktır”. D8D, E. 2003/3651, K. 2004/991, KT. 2.3.2004, DKD, 2004, sy. 5, s. 234.

kurumlardaki memuriyetlere atanabilirler. Yasama görevinde veya bakan olarak geçirilen her yıl bir kademe ilerlemesi ve her iki yıl bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir”.

Görüldüğü gibi madde, çekilen devlet memurlarının tekrar göreve atanmaları konusunda idareye takdir yetkisi vermektedir⁶¹. Bununla birlikte birçok *Danıştay* kararında da ifade edildiği üzere takdir yetkisi, mutlak ve sınırsız bir yetki olmayıp, kamu yararı ve kamu hizmetinin gerekleriyle sınırlı olan ve yargısal denetime tabi tutulan bir yetkidir.

Hakimlik ve savcılık mesleğinde bulunanlar özel kanunları hükümlerine tabidir. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 40. maddesi yeniden atanma başlığını taşımakta ve şu düzenlemeyi içermektedir:

“Hakimlik ve savcılık mesleğinden kendi istekleriyle çekilen veya emekli olanlardan tekrar mesleğe dönmek isteyenler, mesleğe kabulde aranan nitelikleri kaybetmemiş olmaları koşulu ile ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanabilirler.

Ancak, bu şekilde atanacakların meslekten ayrıldıktan sonra doçentlik veya profesörlükte geçirdikleri sürelerin tamamı; avukatların ise fiilen avukatlıkta geçirdikleri sürenin üçte ikisi, hâkimlik ve savcılıkta geçmiş sayılmak suretiyle girebilecekleri sınıf ve derecelerin tespitinde değerlendirilir.

Yukarıda yazılı atamalarda, isteklilerin mesleğe alınıp alınmayacakları Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belli edilir.

Bu madde hükümlerine göre atanarlardan, meslekten ayrılanlar bir daha mesleğe kabul edilemezler”.

Hakimler ve Savcılar Kanunu da, hakimlik ve savcılık mesleğinden çekilenlerin, tekrar mesleğe kabul edilmeleri konusunda Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna takdir yetkisi vermektedir. Bir hakimin 1973 yılında görevinden istifa ederek milletvekili seçilmesi ve bir dönem milletvekilliği yaptıktan sonra yeniden atanması istemi, Kurulca takdir yetkisine dayanılarak reddedilmiş ve açılan dava üzerine *Danıştay*, “... meslekte iken görevli bulunduğu ilçede bir siyasi partinin ileri gelenleriyle halkın dikkatini çekecek ve tarafsızlığını şüpheye düşürecek şekilde arkadaşlık ettiğiinden ... yer değiştirme cezası almış, meslekte birinci sınıfa ayrılamamış bulunması ve notlarına göre de meslekte normalin üstünde bir başarı gösterememiş olması nedenleriyle ... takdir yetkisine dayanılarak yararlı olamayacağı sonucuna varılarak hakimlik mesleğine kabul

⁶¹ Bu konuda bkz. D1D, E. 83/27, K. 83/40, KT. 23.2.1983, DD, 1984, sy. 52-53, s. 43-45.

edilmemesi (hukuka uygundur)” gerekçesiyle davayı reddetmiştir⁶². Karardaki azlık oy ise şu şekildedir: “... politikaya atılmış olmak hakimın mesleğe yeniden kabulüne engel bir sebep olamayacağı gibi yasama görevi yaptıktan sonra yeniden mesleğe kabul edilen bir hakimın kararlarında siyasal görüşünün etkisi altında kalacağını peşinen düşünmek de söz konusu olamaz”.

Kanaatimizce, milletvekilliği ve mahalli seçimlere katılarak bu seçimler sonucu belli bir görev ifa eden kamu görevlilerinin, önceki görevlerine dönebilmeleri konusunda idareye takdir yetkisi tanınması bu kişileri güvencesiz bir konuma düşürmüştür. Bu açıdan kamu görevlilerinin görevleri ile ilgili müktesep haklarını kaybetmeleri endişesi duymadan hem yasama görevine hem de mahalli idare seçimlerine katılmaları, bu seçimlerde aktif görev almaları temin edilmeli; bu görevlerinin sona ermesi üzerine belirlenecek süre içerisinde müracaat etmeleri kaydıyla idarenin takdir yetkisine yer vermeksizin görevlerine dönebilmeleri mümkün kılınmalıdır.

SONUÇ

Ülkemizde seçimlere ilişkin usul ve esaslar, kamu görevlilerinin görevden çekilmesi ve göreve dönmesi mevzuatla düzenlenmiştir. Bu konuda Danıştay ve Yüksek Seçim Kurulu kararları da uygulamaya yön vermesi açısından hayati öneme sahiptir.

Milletvekili ve mahalli seçimlere katılan kamu görevlilerinin Mevzuatta ve yargı kararlarında çekilme ve ayrılma birbirine karıştırılmış durumda ancak bunun çekilme yani istifa olarak anlaşılması gerekir. Seçimlere katılan kamu görevlilerinin Anayasa hükmü esas alınarak görevlerinden çekilmeleri yani istifa etmeleri gerekir. Görevden çekilmeye ilişkin usul hükümleri ise Milletvekili Seçimi Kanununda düzenlenmiştir. Çekilme ile birlikte, kamu görevlisinin göreviyle hukuki irtibatı sona ermekte, kadrosu boşalmaktadır. Kamu hizmetinin sürekliliği ilkesi uyarınca bu kadro üzerinde idare tasarruf yetkisini kullanabilir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, milletvekili ve mahalli idareler seçimlerini kaybeden kamu görevlilerinin, Yüksek Seçim Kurulunca seçim sonuçlarının ilanını takip eden 1 ay içinde başvurularını kaydıyla önceki görevine veya önceki görevi dolu ise eşdeğer göreve dönebileceklerini düzenlemiştir. Seçimlere katılmak üzere çekilme dilekçesi verilen idare kamu görevlisi hakkında atama işlemi tesis etmek zorundadır. Ancak kanunda ne kadar süre içerisinde atama işlemi tesis edileceği yazmamaktadır. Danıştay bu konuda

⁶² DDDK, E. 78/808, K. 81/71, KT. 6.2.1981, DD, 1982, sy. 44-45, s. 136-139.

“makul süre” kıstasını getirmiştir. Seçimi veya adaylığı kaybeden kamu görevlileri süresinde başvurmaları üzerine, öncelikle ayrıldığı göreve atanmalıdır. Ayrıldığı görev başvuru tarihinde dolu ise durumuna uygun (eşdeğer) bir göreve atanır. Buna karşılık doktrin ve yargı kararlarıyla istikrar kazandığı üzere, *seçimle işbaşına geline*n ve belli bir süre ile sınırlı olan görevleri yürüten kamu görevlilerinden milletvekili ve mahalli idareler seçimlerine katılmak üzere görevlerinden istifa edenlerin, seçimi kaybetmeleri üzerine önceki görevlerine atanmaları mümkün değildir.

Milletvekilliği ve mahalli seçimlere katılarak bu seçimler sonucu belli bir süre ile görev ifa eden kamu görevlilerinin yeniden önceki mesleklerine (kamu görevine) alınmaları yönünde kurumlarına başvurmalıdır. Seçildikten sonra göreve dönme hakkı her bir kamu görevlisine ait mevzuatta düzenlenmiştir. *Kanaatimizce*, milletvekilliği ve mahalli seçimlere katılarak bu seçimler sonucu belli bir görev ifa eden kamu görevlileri, görevlerinin sona ermesi üzerine yeniden kamu görevlerine dönebilmeleri konusunda, idareye takdir yetkisi tanınmasıyla güvencesiz bir konuma getirilmiştir. Bu açıdan kamu görevlilerinin görevleri ile ilgili müktesep haklarını kaybetmeleri endişesini duymadan hem yasama görevine hem de mahalli idare seçimlerindeki görevlere katılmaları, bu seçimlerde aktif görev almaları temin edilmelidir. Aday olarak siyasi eğilimlerini belli eden kamu görevlilerinin görevlerine dönebilmeleri olanaklı olmasına rağmen, görev yaptıktan sonra göreve dönebilmelerini idarenin takdir yetkisine bırakmak bir çelişkidir.